

Η Έκφραση - μορφή (των ιδεών του περιεχομένου και της δομής)

Η έκφραση είναι το γλωσσικό ένδυμα σύμφωνα με το οποίο παρουσιάζουμε τις σκέψεις μας. Είναι οι λέξεις που θα χρησιμοποιήσουμε και ο τρόπος που θα σχηματίσουμε τις φράσεις μας. Αυτά είναι όλα μαζί η μορφή του λόγου, που συγκροτούν το προσωπικό ύφος τους καθενός.

Η μορφή ανεβάζει την ποιότητα του κειμένου και στηρίζεται στη σωστή χρήση των λέξεων και στους πετυχημένους συνδυασμούς τους, έτσι ώστε να είναι ο λόγος μεστός, να κυλάει άνετα, να ακούγεται όμορφα, να έχει κομψότητα και δύναμη. Το ύφος αυτό πρέπει να έχει διαύγεια, ακριβολογία, λιτότητα και φυσικότητα. Οι ασάφειες, η έλλειψη κυριολεξίας, οι επαναλήψεις, οι πλατειασμοί, οι πομπώδεις εκφράσεις, ο ρητορικός στόμφος, είναι τα σοβαρά μειονεκτήματα που λεηλατούν το περιεχόμενο.

Η μορφή ακόμη λειτουργεί με βάση την ορθογραφία, το συντακτικό, την ευανάγνωστη γραφή, το καθαρό γράψιμο, την ορθή χρήση των σημείων στίξεως, την ορθή διάκριση των παραγράφων.

Ένα γραπτό που πληρεί τους παραπάνω όρους είναι δυνατό να βαθμολογηθεί με το άριστα της βαθμολογίας που αντιστοιχεί στην περίπτωση αυτή.

Αναλυτικά τώρα και σύμφωνα με τις οδηγίες του ΚΕΜΕ, τα παραπάνω στοιχεία:

α. Η εκφραστική ανακρίβεια: χρησιμοποιούνται σχήματα λόγου τα οποία δεν βοηθούν στην άριστη εμφάνιση του περιεχομένου. Ο λόγος είναι δυσκίνητος, όχι κατανοητός, γίνεται ασαφής και αδριστες, ενώ από την άλλη πλευρά δεν βοηθά στην ανάλυση της ουσίας του περιεχομένου. Το σκοτεινό ύφος δημιουργεί προβλήματα στον αναγνώστη, δεν τον βοηθά να κατανοήσει αυτό που γράφουμε.

β. Επιφανειακός εκφραστικός πλούτος στηρίζεται στην κενολογία και τον βερμπωλισμό. Τα λόγια που χρησιμοποιούνται είναι άδεια από ουσία και περιεχόμενο, έξω από το ζητούμενο του θέματος, απλά είναι λόγια που γράφονται για να πούμε ότι κάτι παρουσιάσαμε. Ο βερμπωλισμός στηρίζει ακόμα περισσότερο αυτή τη μορφή, είναι οι προτροπές, τα γνωμικά, τα ρητά, οι παροιμίες, τα πρέπει, χωρίς ουσία όμως για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, που είναι να απαντήσουμε σ' αυτό που μας ζητάνε και όχι να κάνουμε κήρυγμα, άστοχο και ασαφές, απλά πάλι για να πούμε ότι χρησιμοποιήσαμε ένα λόγο σημαντικό.

γ. Πολλές φορές ένα κείμενο έκθεσης είναι γεμάτο από ιστορικά παραδείγματα, από λογοτεχνικό ύφος, ποιητική μορφή, στοιχεία που θεωρούνται ασήμαντα και υποσημειώνονται ως λάθη. Ο ιστορισμός και ο λογοτεχνισμός αυτός δεν βοηθούν στην ορθή έκφραση. Αυτή η φλυαρία και ωραιολογία δηλώνουν έλλειψη κρίσεων και επιχειρημάτων που είναι τα κύρια στοιχεία του περιεχομένου.

δ. Η εκφραστική ανομοιομορφία, δυσκαμψία: ο λόγος δεν κυλάει, δεν προάγει το περιεχόμενο, είναι φτωχός, χωρίς πρωτοτυπία, χωρίς καλή γνώση των κανόνων του ορθού σχηματισμού των πικραγράφων, αυτά που η γνώση του συντακτικού και της γραμματικής διορθώνει. Ένα φτωχό κείμενο είναι ασήμαγτο, επαναλαμβάνει πολλές φορές τα ίδια πράγματα, με τα ίδια σφάλματα.

ε. Απεραντολογία: η έλλειψη πλούτου ιδεών, η κακή χρήση της ουσίας του περιεχομένου, η δυσκόλεια να κατανοηθούν τα νοήματα που ζητείται να αναλυθούν, οδηγούν πάντα σε φορτικές επαναλήψεις των ίδιων νοημάτων. Δεν προάγεται έτσι το περιεχόμενο και το θέμα μένει τις περισσότερες φορές αναπάντητο.

στ. Η γλώσσα: αντιμετωπίζεται πάντα ως το σοβαρότερο στοιχείο σε μια έκθεση. Ένας μαθητής μπορεί να έχει καλό προφορικό λόγο, αλλά να υστερεί στον γραπτό. Αυτό που φταίει τις περισσότερες φορές είναι η άγνοια των κανόνων της γραμματικής και του συντακτικού. Αυτή η άγνοια δημιουργεί προβλήματα γραπτού λόγου. Το κυριότερο είναι η ανάμειξη της γλώσσας, η χρησιμοποίηση δηλαδή στοιχείων από επιφανειακές γνώσεις για τον γραπτό λόγο. Σήμερα γράφουμε στην νεοελληνική γλώσσα, αυτήν που μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας καιμίλησαν κι εκείνοι. Κι αυτή η γλώσσα έχει κανόνες, έχει σχήματα λόγου, έχει ορθογραφία. Είναι λάθος να νομίζουμε κάτι διαφορετικό, δηλαδή ότι μπορούμε να γράφουμε όπως θέλουμε. Τα λάθη λοιπόν γίνονται πολλά και σημαντικά. Αυτά πρέπει να καταπολεμήσουμε με συχνές ασκήσεις, που θα βοηθήσουν να ξεπεράσουμε το πρόβλημα που έχουμε.

ζ. Ένα γραπτό για να είναι θετικό πρέπει να πληρεί και τους εξής ακόμα όρους: να είναι καλογραμμένο, με καλά γράμματα, ευανάγνωστα, καθαρά, χωρίς μουτζούρες και εκνευριστικά σβυσίματα, σωστή χρήση των σημείων στίξεως, ήτοι κδομματα και τελείες εκεί που πρέπει και όχι όπου νάσαι κι όπως νάσαι. Το ακατάστατο γραπτό είναι ο καθρέπτης του επιπόλαιου μαθητή. Αυτό συμβαίνει σχεδόν πάντα και μπορεί να βελτιώνεται και να αντιμετωπίζεται θετικά στη διδραση.